

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาการดำเนินกระบวนการพิจารณาในการส่งคำคู่ความและการ ตรวจสอบสำนวนคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความของไทยโดยใช้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์
ชื่อผู้เขียน	ธนา พิทยะเวสค์สุนทร
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อขัดข้องในทางปฏิบัติในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลในประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันมีปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล โดยเฉพาะในส่วนของการนำส่งคำคู่ความ เอกสาร การตรวจสอบสำนวนคดี รวมถึงการจัดเก็บเอกสารสำนวนความอันมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน คู่ความและผู้มีส่วนได้เสียในบรรดาพรรคคดีต่างๆ ในต่างประเทศมีการประยุกต์นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่างๆ ของศาลเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนหรือคู่ความ

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณานับตั้งแต่ที่มีการยื่นคำฟ้องเข้ามาสู่ศาล การนำส่งคำคู่ความ เอกสารต่างๆ การจัดเก็บเอกสารอันเป็นสำนวนความ การอนุญาตให้คู่ความ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนได้เสียเข้าตรวจสอบสำนวนเพื่อดูความคืบหน้าคดีของตนในรูปแบบเดิมซึ่งเป็นเอกสารที่เป็นกระดาษ ก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณา การสืบค้นตรวจสอบสำนวน ความสับสนเสี่ยงที่เอกสารหรือสำนวนความจะสูญหายถูกทำลาย ทั้งยังเป็นภาระแก่คู่ความหรือประชาชนในเรื่องของค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางมายังที่ตั้งของศาลเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาเหล่านั้น แม้ปัจจุบันจะมีการออกข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการส่งคำคู่ความหรือเอกสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งโดยทางไปรษณีย์ โทรสาร หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2550 และประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการส่งคำคู่ความหรือเอกสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งโดยทางไปรษณีย์ โทรสาร หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม แต่ก็มีใช้กระบวนการที่มีการพัฒนาพร้อมกันในทุกศาลทั่วประเทศคงขึ้นอยู่กับความพร้อมในการบริหารจัดการของแต่ละศาลว่าจะมีความพร้อมในการเปิดให้บริการในเรื่องดังกล่าวมาน้อยเพียงใด

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายจึงควรนำเอาระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้แทนการส่งคำ คู่ความในรูปแบบเดิม โดยให้จัดเก็บเอกสารหรือสำนวนความอยู่ในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และจัดสร้างระบบเครือข่ายภายในบันทึกข้อมูลการทำงานในขั้นตอนต่างๆ เพื่อใช้ในการตรวจสอบ ว่าสำนวนอยู่ระหว่างพิจารณาในขั้นตอนใด โดยคู่ความและบุคคลทั่วไปสามารถตรวจสอบดูสำนวนว่า ดำเนินการไปถึงขั้นตอนใดผ่านระบบของศาล ซึ่งจะช่วยลดปริมาณการใช้กระดาษและพื้นที่ใน การจัดเก็บ สะดวกในการสืบค้น เคลื่อนย้ายและลดความเสี่ยงในความชำรุดหรือเสียหาย อีกทั้งยัง เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของคู่ความและประชาชน

Thesis Title	The Problems of Legal Proceeding : Service of Pleadings and Assize the Case in Civil Procedure via Electronic media
Author	Tana Pittayavessoonorn
Thesis Advisor	Associate Professor Phinit Tipmanee
Department	Law
Academic Year	2012

ABSTRACT

This thesis aims to study the practical problem and difficulties during case proceeding in the court which caused delay in court consideration such as service of pleadings, document, case inspection including court filing that have impact on public, litigants and involved parties. In other country apply information technology in various process of the court to facilitate to public and litigants.

By study found that process to determine since sending indictment into court, service of pleadings , various of document , filling all document , allowing litigant, involved parties or proper party can check progress of case in paper document that will cause delays in the process to determine and query. It risk to lost or destroy document and it is also a burden to parties or public in term of cost and time to travel to court for those proceeding. Even currently there are regulation announcement from Chief Justice of Supreme Court in 2007 about service of pleading or deliver document to court officer or to the other litigant by mail, fax or e-mail and Office of Justice Court 's announcement about regulation and procedure in service of pleading or deliver document to court officer or to other litigant by mail, fax or e-mail. This process will be not used simultaneously in all court , it depend on the readiness of management of each court to provide this facility.

So to make the process of the court is convenience and cost savings, It should use electronic mail instead of deliver pleadings in the traditional process. By storing documents and case documents in the electronic format including build the internal network system for recording of all process in order to determine the case status. Litigant and general public can

check case status through court system which reduce paper usage and storage space, it's easy to retrieve , mobilize and reduce risk of damage. It also reduces cost of litigants and general public.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องมาจากได้รับความกรุณาจากท่านรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายังเป็นທີ່ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ความเมตตาและให้คำแนะนำ คำปรึกษา และข้อคิดเห็นต่างๆ อันมีค่าและเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ รวมตลอดถึงคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน คือ ท่านศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ และท่านรองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรชม ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวคิดและคำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากคณาจารย์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้เขียนขอขอบคุณพิชญลักษณ์ คำทองสุก ที่ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์และให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลต่อผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คุณจิรพันธ์ พิทยะเวสค์สุนทร และคุณนวธร ชีวะสุจินต์ ที่สละเวลาช่วยผู้เขียนจัดทำคำแปลบทคัดย่อ และขอบคุณเพื่อนๆ พี่น้องทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้ผู้เขียนมาโดยตลอด

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้เขียนที่คอยให้ความช่วยเหลือและกำลังใจอย่างดียิ่งให้กับผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้หากจะเป็นประโยชน์และมีส่วนดีบ้างแล้ว ผู้เขียนขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนผู้เขียน และบิดามารดาอันเป็นที่รักยิ่งของผู้เขียน หากมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ธนา พิทยะเวสค์สุนทร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2. ทฤษฎีและความเป็นมาของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์	7
2.1 วิวัฒนาการของกฎหมายสามยุค	7
2.2 ทฤษฎีและความเป็นมาของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	10
2.3 สารสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	11
2.4 สื่ออิเล็กทรอนิกส์และกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ.....	13
2.4.1 วิวัฒนาการของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสาร.....	13
2.4.2 พัฒนาการทางกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ	14
2.4.3 การพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศของไทย.....	15
2.4.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544.....	21
3. การดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่งตามกฎหมายไทย การส่งคำคู่ความ และการตรวจสอบสำนวนคดี	33
3.1 หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งของไทย.....	33
3.2 การส่งคำคู่ความหรือเอกสารแก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการส่งคำคู่ความหรือเอกสารแก่คู่ความ หรือบุคคลภายนอก.....	38
3.2.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการส่งคำคู่ความและเอกสาร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	48
3.3 การตรวจสำนวนคดี.....	50
3.3.1 สารบบความของศาล.....	50
3.3.2 การตรวจสำนวนและคัดสำเนาเอกสารของคู่ความ.....	53
3.3.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสำนวนคดี.....	55
3.4 การเก็บรักษาเอกสารสำนวนความ.....	58
3.4.1 หลักเกณฑ์ในการเก็บรักษาเอกสารสำนวนความ.....	59
3.4.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการเก็บรักษาเอกสารสำนวนความ.....	60
3.5 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรม.....	62
3.5.1 ทิศทางและแนวนโยบายในการพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์.....	63
3.5.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	66
3.5.3 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม.....	72
4. การดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ.....	79
4.1 ประเทศสิงคโปร์.....	79
4.1.1 โครงสร้างพื้นฐานของศาลสิงคโปร์.....	79
4.1.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับกระบวนการยุติธรรม.....	80
4.1.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายสิงคโปร์.....	80
4.2 ประเทศมาเลเซีย.....	83
4.2.1 ระบบศาลตามกฎหมายมาเลเซีย.....	83
4.2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม.....	83
4.2.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายมาเลเซีย.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3 ประเทศออสเตรเลีย.....	91
4.3.1 ระบบศาลตามกฎหมายออสเตรเลีย.....	91
4.3.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม	92
4.3.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายออสเตรเลีย.....	96
4.4 ประเทศเกาหลีใต้.....	97
4.4.1 ระบบศาลของเกาหลีใต้.....	99
4.4.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม	101
4.4.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายเกาหลีใต้	103
5. ปัญหาและวิเคราะห์การดำเนินกระบวนการพิจารณาในการส่งคำคู่ความ	
และการตรวจสำนวนคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความของไทย	109
5.1 การส่งคำคู่ความหรือเอกสารให้แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก	110
5.1.1 กระบวนการพิจารณาตามกฎหมายกับปัญหาในการส่งคำคู่ความ	
หรือเอกสารให้แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก.....	110
5.1.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม.....	113
5.2 การตรวจสำนวนคดี.....	118
5.2.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการตรวจสำนวนคดี.....	118
5.2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์กับกระบวนการตรวจสำนวน.....	121
5.3 การจัดเก็บเอกสาร	125
5.3.1 กระบวนการพิจารณาตามกฎหมายกับปัญหาในการจัดเก็บเอกสาร.....	125
5.3.2 การนำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้กับการจัดเก็บเอกสาร.....	126
5.4 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องนำมาพิจารณา	
ประกอบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	131
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	140
6.1 บทสรุป.....	140
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	144

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	147
ภาคผนวก	154
ก พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 แก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ. 2551	155
ข ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการส่งคำคู่ความหรือเอกสารต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ของศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งโดยทางไปรษณีย์ โทรสาร หรือจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2550	175
ค ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการส่งคำคู่ความ หรือเอกสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง โดยทางไปรษณีย์ โทรสาร หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์	179
ง ใบสมัครเข้าร่วมโครงการบริการส่งคำคู่ความทางจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ของศาลจังหวัดสุพรรณบุรี	191
ประวัติผู้เขียน	193

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 การส่งคำคู่ความทางอิเล็กทรอนิกส์ของสิงคโปร์	82
4.2 กระบวนการในระบบ E-Filing Process (ในศาลสูง) สำหรับคดีที่มีการลงทะเบียน ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2554 เป็นต้นไป 87	88
4.3 กระบวนการของหน่วยงานให้บริการในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ ของประเทศไทย	89
4.4 แผนปฏิบัติการพัฒนากระบวนการพิจารณาทางอิเล็กทรอนิกส์ของเกาหลีใต้	102
4.4 แผนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์แบบครบวงจร ของเกาหลีใต้	103